

KOMMUNLEDNINGSKONTORET

Dnr. BGN 119/2012-61

Mona Agaton

Gabriella Ceder

Ann-Sofie Hallberg

Birgitta Olsson

Peggy Ulvhag

Åke Ringwall

Anna Ronquist

May-Louise Wernermar

**HANDLINGSPLAN MED FÖRSLAG TILL
ÅTGÄRDER AVSEENDE
FRITIDSVERKSAMHET FÖR ELEVER 10-
12 ÅR I KOMMUNENS REGI**

SAMMANFATTNING.....	3
INLEDNING	4
Uppdrag/bakgrund	4
Syfte och mål.....	4
Frågeställningar	5
Metod.....	5
KARTLÄGGNING AV FRITIDSVERKSAMHET I TÄBYS KOMMUNALA GRUNDSKOLOR.....	6
Resultat av kartläggningen.....	7
EXEMPEL FRITIDSVERKSAMHET I NÅGRA KOMMUNER.....	8
Solna Stad.....	8
Lidingö Stad.....	9
Haninge kommun.....	11
LAGAR OCH REGLER	11
Fritidsverksamhetens uppdrag enligt skollagen.....	13
RESULTAT	15
Krav på huvudman avseende fritidsverksamhet och ändamålsenliga lokaler enligt lagar och regler.....	15
Drift och form	18
Förslag hur fritidsverksamheten kan vara lokaliserad	19
Finansiering av ny, utökad och förbättrad fritidsverksamhet	21
RESULTATDISKUSSION OCH SLUTSATSER	21
Slutsatser	26
Förslag till åtgärder avseende lokaler.....	26
FORTSATT ARBETE	27
KÄLLFÖRTECKNING	28
BILAGA 1. SKOLLAGEN.....	29

SAMMANFATTNING

Mot bakgrund av Skolinspektionens kritik av fritidsverksamheten i Täby kommunala grundskolor och den kartläggning av fritidshem och fritidsverksamhet vid grundskolor i kommunens egen regi som genomfördes under 2012, gav barn- och grundskolenämnden utbildningschefen i uppdrag att ta fram en handlingsplan med förslag till åtgärder så att kommunen uppfyller de mål och krav som ställs i nationella styrdokument på fritidsverksamhet. Täby kommun ska säkerställa att elever i åldern 10-12 år erbjuds fritidsverksamhet som är utformad utifrån deras ålder och intressen i ändamålsenliga lokaler i eller nära skolenheten. Utbildningschefen tillsatte en utredning med en arbetsgrupp bestående av skolledare, enhetschef kultur och fritid och utredare vid planeringsavdelningen för uppdraget att ta fram förslag på åtgärder avseende kommunens fritidsverksamhet för målgruppen elever 10-12 år. Utredningens resultat och förslag till åtgärder presenteras i föreliggande rapport.

Slutsatser och förslag till åtgärder:

- Det behövs ett tydligt uppdrag i kultur- och fritidsnämnden att bedriva öppen och inskriven fritidsverksamhet och där verksamheten ska utföras i enlighet med lagar och övergripande mål i styrdokument. Verksamheten ska följas upp och kvalitetssäkras med effektmål i verksamhetsplan för barn- och grundskolenämnden och en nära samverkan ska ske mellan fritidsgård och grundskola
- I kommunens grundskolor ska enbart inskriven fritidsverksamhet för elever i åldrarna 10-12 år efter skoltid och vid lov ska bedrivas
- Vid fritidsgård i kultur och fritids regi ska både öppen och inskriven fritidsverksamhet erbjudas
- En ny peng för inskriven fritidsverksamhet i både grundskola och fritidsgård för elever i åldrarna 10-12 år behöver tas fram
- För elever i behov av särskilt stöd i årskurs 4-6 har skolan rätt att söka tilläggsbelopp och hänsyn till detta behöver tas i samband med att ekonomiska beräkningar av kostnader för verksamhetsåret görs
- I samband med om- till- och nybyggnation, inför förändring av skolorganisationen till förskoleklass och årskurs 1-6 i enlighet med ny läroplansstruktur och inför ny och/eller utökad fritidsverksamhet behövs utökade lokaler och förändringar och förbättringar av befintliga lokaler vid de flesta av kommunens grundskolor. I nuläget behövs inga lokalförändringar vid kommunens fritidsgårdar
- För att möta behov av fritidsverksamhet i tillväxtområden och i enlighet med *Handlingsplan Regionala stadskärnan Täby centrum-Arninge* (SBK) som förespråkar mötesplatser föreslås ett allaktivitetshus i centrala Täby/Galoppfältet att drivas i samverkan mellan kultur och fritidsnämnden och barn- och grundskolenämnden.

Rapporten och de förslag till åtgärder som är resultatet av utredningen får ligga till grund för utbildningschefens beslut att genomföra de förändringar som behövs för att kommunen ska uppfylla de krav som ställs på huvudman avseende en god fritidsverksamhet till innehåll och tillgänglighet.

INLEDNING

Uppdrag/bakgrund

Mot bakgrund av Skolinspektionens kritik av fritidsverksamheten vid Täby kommunala grundskolor och en kartläggning av fritidshem och fritidsverksamhet vid kommunens skolor som genomfördes under 2012 ska Täby kommun säkerställa att elever i åldern 10-12 år erbjuds fritidsverksamhet som är utformad utifrån deras ålder och intresse i ändamålsenliga lokaler i eller nära skolenheten. I föreliggande rapport avses med fritidsverksamhet sådan verksamhet som bedrivs både i Täby kommunala grundskolor och på fritidsgårdar i kultur och fritids regi.

I den nya skollagen har fritidsverksamhet fått två egna kapitel (14 och 25 kap.) samt omfattas av lagens gemensamma kapitel (1-5 kap.). Verksamheten styrs även av läroplanen Lgr11. I skollagen 14 kap. *Fritidshemmet* redogörs för bestämmelser om fritidshem med offentlig och enskild huvudman. Genomgående i kapitlet benämns verksamheten *fritidshem* och att denna utbildning ska erbjudas till och med vårterminen det år då eleven fyller 13 år (7 §). I 7 § står dock att från och med höstterminen det år då eleven fyller 10 år får öppen fritidsverksamhet erbjudas istället för fritidshem, om eleven inte på grund av fysiska, psykiska eller andra skäl är i behov av sådant särskilt stöd i sin utveckling som endast kan erbjudas i fritidshem. Bestämmelser om öppen fritidsverksamhet finns i 25 kap. I detta kapitel benämns verksamheten konsekvent med öppen fritidsverksamhet.

Den verksamhet som erbjuds på grundskolor f-5 i Täby benämns fritidsverksamhet (ibland fritids eller fritidsklubb) och bedrivs till största del som inskriven verksamhet men ibland även som öppen. Kultur och fritid erbjuder på ett antal fritidsgårdar öppen fritidsgårdsverksamhet och i mindre utsträckning inskriven tillsynsverksamhet, sk fritidsklubb.

I rapporten används begreppet fritidsverksamhet för den verksamhet som avser elever i åldern 10-12 år oavsett i vilken drift och form den utförs.

Syfte och mål

Ta fram en handlingsplan med förslag till åtgärder så att det i kommunen finns en attraktiv fritidsverksamhet för elever i åldern 10-12 år som uppfyller de mål och

krav som ställs i skollagen och läroplanen och erbjuds för de elever som önskar och har behov av verksamheten.

Frågeställningar

- Vilka krav ställs på huvudman för att fritidsverksamheten ska uppfylla krav och mål enligt lagar och regler?
- Hur ska fritidsverksamheten drivas och i vilken form?
- Hur ska fritidsverksamheten vara lokaliserad?
- Hur ska en utökad och förbättrad fritidsverksamhet finansieras?

Metod

Utredningen har genomförts i följande steg:

Datainsamling och litteraturstudier

Insamling och genomgång av olika dokument, rapporter och styrdokument.

Intervjuer och studiebesök

Ett studiebesök i Solna Stad och intervjuer med personer från Lidingö Stad och Haninge kommun samt Enheten för elevstöd i Täby kommun för att få djupare kunskap och ta del av andra kommuners erfarenheter.

Analys och sammanställning

Analys av insamlat material och mot bakgrund av resultatet av kartläggningen och föreliggande rapports syfte och frågeställningar har arbetsgruppen kommit fram till ett antal slutsatser och förslag till åtgärder.

Faktaundersökning och kvalitetssäkring

Material från utredningen har skickats ut till samtliga skolledare för synpunkter som inarbetats i rapporten. Resultat och förslag till åtgärder har stämts av med utbildningschefen.

Avgränsning

Med fritidsverksamhet avses i rapporten verksamhet i kommunala grundskolor och på fritidsgårdar i kultur och fritids regi men verksamheten är öppen för alla elever i Täbys grundskolor. För fritidsverksamhet i fristående grundskolor säger lagen att hemkommunen ska erbjuda utbildning i fritidshem för elever som går i en fristående skola i de fall huvudmannen inte erbjuder sådan utbildning (skollag 14 kap. 3 §).

Definitioner

Fritidshem – En pedagogisk gruppverksamhet för elever från 6 års ålder till och med vårterminen det år de fyller 13 år. Uppgiften är att komplettera utbildningen i

förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan och särskilda utbildningsformer som skolplikt kan fullgöras i samt erbjuda elever en meningsfull fritid och rekreation. Fritidshemmet kompletterar skolan på två sätt: Tidsmässigt genom att ta emot elever under den del av dagen då de inte vistas i skolan och under loven. Innehållsmässigt genom att ge eleverna delvis andra erfarenheter och kunskaper än de normalt får i skolan. Tillsammans bör skola och fritidshem bidra till elevernas allsidiga utveckling och lärande (Skolverkets hemsida).

Öppen fritidsverksamhet – Vänder sig till barn i åldern 10-12 år som inte behöver den omsorg och tillsyn som ges i fritidshem eller pedagogisk omsorg. Den ska också vara ett komplement till skolbarn som är i pedagogisk omsorg. Barnen är inte inskrivna. Familjerna avgör själva när och hur ofta barnen ska delta. Öppen fritidsverksamhets uppgift är att komplettera skolan (tids- och innehållsmässigt) samt erbjuda barnen en meningsfull fritid och stöd i utvecklingen. Utgångspunkten ska vara varje barns behov. Verksamheten bör därför utformas tillsammans med barnen. Det är viktigt att deras intressen och initiativ får stort utrymme. Den öppna fritidsverksamheten är ofta samordnad med skola och fritidshem och/eller kommunens övriga fritidsverksamhet för barn och ungdom. Den kan även anordnas i samarbete med föreningslivet (Skolverkets hemsida).

Inskriften fritidsverksamhet – Fritidsverksamheten i Täby kommunala grundskolor benämns vanligtvis fritidsklubb eller fritids. Verksamheten bedrivs till största del med inskriven verksamhet då det är denna form föräldrar önskar för elever i framförallt årskurs 4 med behov av omsorg och tillsyn vid lov och skolfria dagar. I något fall erbjuds både inskriven och öppen fritidsverksamhet. Inskriften fritidsverksamhet erbjuds även i mindre utsträckning på fritidsgårdar i kultur och fritids regi. Begreppet inskriven fritidsverksamhet för elever i åldern 10-12 år används inte i skollagen utan då avses fritidshem.

KARTLÄGGNING AV FRITIDSVERKSAMHET I TÄBYS KOMMUNALA GRUNDSKOLOR

Vid Skolinspektionens tillsyn av Täby kommunala grundskolor 2011 framfördes brister i hur kommunen bedriver fritidshem eller öppen fritidsverksamhet för elever 10-12 år samt att fritidsverksamhet inte alltid bedrevs i ändamålsenliga lokaler. Mot bakgrund av detta genomfördes under 2012 en kartläggning av hur den kommunala fritidsverksamheten utförs. Rapporten presenterades och godkändes av barn- och grundskolenämnden i december 2012.¹

Vid följande kommunala grundskolor erbjuds fritidsverksamhet för elever 10-12 år:

¹ Rapport Kommunal fritidsverksamhet i Täby kommun. Dnr. BGN 119/2012-61

Byle
 Kyrkskolan
 Drakskeppsskolan
 Erikslund
 Näsbyarksskolan
 Viggbyskolan
 Rösjö – från och med höstterminen 2013.
 Midgård – från och med höstterminen 2013.
 Ellagård – från och med höstterminen 2014.

Följande grundskolor erbjuder fritidsverksamhet vid fritidsgård i kultur och fritids drift:

Löttingelund
 Myrängen
 Vallatorp

Kultur och fritid erbjuder fritidsgårdsverksamhet vid följande fritidsgårdar i Täby kommun:

Täby kyrkby

Musikhuset Runan – Må-Fr 14-18. För elever i årskurs 4-6.
 Design Forum – Må 15-18. Pyselgrupper för elever i årskurs 4-6.
 On 15-17. Scrapbooking för elever i årskurs 4-6.

Gribbylund

Gribbygårds fritidsgård – Må-fr 13.30-17.30. Öppen verksamhet för elever i årskurs 4-6.

Täby centrum

Hermelinen – Må-fr 13-18. Fritidsklubb, inskriven verksamhet för elever i årskurs 4-6. Även lov och skolfria dagar 08.00 -18.00.
 Må-fr 14-18. Öppen verksamhet för elever i årskurs 4-6.

Vallatorp

Myran – Må-fr 14-18. Öppen verksamhet för elever i årskurs 4-6.

Resultat av kartläggningen

Nedan redovisas de problem och svårigheter för fritidsverksamheten som blev resultatet av kartläggningen. Slutsatserna har ingått i föreliggande utrednings uppdrag att hantera och föreslå lösningar för.

Slutsatser:

- Tillgång till och utformning av fritidshem och fritidsverksamhet för 10-12 år skiljer sig åt mellan de olika områdena och på skolorna. Det erbjuds inte en likvärdig utbildning för eleverna
- Det bedrivs inte fritidshem och öppen fritidsverksamhet för 10-12 på några skolor i västra och norra området. Elever hänvisas till fritidsgårdarna Myran i Vallatorp, Hermelinen i centrum, Gribbygård i Gribbylund och Runan i Täby kyrkby. De ligger för långt från elevernas skolor i vissa fall och är inte ett alternativ för många elever och föräldrar. Skollagens krav att denna verksamhet måste erbjudas vid eller nära skolan måste säkerställas om det uppstår behov av platser
- Uppdraget från kommunen/huvudmannen att bedriva fritidshem och öppen fritidsverksamhet för 10-12 år i skolan eller på fritidsgårdar behöver tydliggöras. Ansvarsförhållandet mellan barn- och grundskolenämnden och kultur och fritidsnämnden behöver klargöras
- Fritidshem ska komplettera skolan. Närmare samverkan och samarbete mellan fritidshem och skola samt mellan fritidsgård och skola behövs för att få en helhetssyn på eleven, få en samhörighet mellan skola och fritidsverksamhet och ett samnyttjande av lokaler
- Det behövs verktyg för att säkerställa kvaliteten i fritidsverksamheten
- Olika peng för fritidshem 6-9 år och 10-12 år försvårar för skolorna att finansiera en verksamhet för de äldre. För 2013 är peng för fritidshem 10-12 år 12 553 kr/år medan peng för fritidshem 6-9 år är 31 498 kr/år.
- Det är svårt att rekrytera utbildad personal samt viktigt att behålla och fortbilda befintlig personal
- I Norra och östra området är flera skolor mycket trångbodda och med lokaler i dåligt skick. I några fall ska skolorna byggas om och byggas till och viss utökning ska ske för de övriga. Men fram till dess behövs förbättringar/alternativ för fritidshemsverksamheten
- Fritidspersonal behöver stöd och idéer att hitta nya lösningar att bedriva verksamhet, till viss del även utanför skolans lokaler
- Med en genomtänkt och utvecklad utemiljö ges möjligheter att stimulera elevernas utveckling och lärande samt till en meningsfull fritid om tillgången till lokaler är begränsad.

EXEMPEL FRITIDSVERKSAMHET I NÅGRA KOMMUNER

Solna Stad

Ansvar och drift

Solna Stad har en lång tradition av fritidsklubbsverksamhet och många

anläggningar har funnits i över 20 år. Verksamheten organiseras av kultur- och fritidsförvaltningen på uppdrag av barn- och utbildningsnämnden.

Utbud

I Solna kallas fritidsverksamhet för barn i årskurs 4-5 för fritidsklubbar och erbjuds både som öppen och inskriven verksamhet. När eleverna slutar på fritidshemmen efter årskurs 3 är de välkomna till stadens fritidsklubbar. Dessa ligger i anslutning till kommunens parkgårdsanläggningar där barnen har tillgång till många olika aktiviteter i en stimulerande miljö. Elever som är inskrivna får mellanmål efter skolan och även lunch under studie- och lovdagar. Varje anläggning har även en fritidsgårdsverksamhet på kvällstid för elever från årskurs 7-9. De synergier man får med hjälp av att man har fritidsgårdsverksamhet gör att man kan ha heltidsanställd personal och bra öppettider. Barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd finns integrerade i grupperna med resurstöd. Barn som går i friskolor eller som har sin skolgång i annan kommun kan ha sin fritidsverksamhet på fritidsklubben och kan då behålla kontakten med sina "gamla" klasskompisar och kompisar från området.

Finansiering

Finansieringen sker via en rambudget som skall täcka både öppen och inskriven verksamhet. En utredning pågår i kommunen om att införa ett pengsystem med en peng omkring 25 000 kr per inskriven elev och år.

Mål och uppföljning

Fritidsklubbens kvalitetsmål för meningsfull fritid:

- Barn ska känna sig trygga och respektera varandra
- Barn skall få prova både fysiska och skapande fritidsaktiviteter
- Barn skall inbjudas att vara delaktiga i planeringen av verksamheten
- Barn ska få lära sig vad demokrati är och respektera varandras åsikter
- Barn ska få lära sig att samarbeta och förstå nyttan med det
- Trakasserier och kränkande behandling ska inte förekomma
- Barn ska få stöd i att lyckas i olika verksamheter och aktiviteter
- Barn ska få stöd i att utveckla kamratkontakter
- Barn ska få stöd att förstå sin omvärld
- Barn ska få stöd i att bli självständiga och klara sin egen vardag
- Barn ska få lära sig vilka föreningsaktiviteter som erbjuds i Solna
- Alla barn ska erbjudas likvärdiga möjligheter oavsett etnicitet, kultur, funktionshinder, kön, religion, sexuell läggning eller social bakgrund

Lidingö Stad

Ansvar och drift

I Lidingö Stad erbjuder barn- och utbildningsnämnden genom utbildningsförvaltningen fritidsverksamhet för elever 10-12 år och kultur och fritidsnämnden bedriver på uppdrag av utbildningsförvaltningen fritidsverksamhet för denna åldersgrupp i de områden där en fritidsgård finns.

Utbud

Utbildningsförvaltningen erbjuder endast inskriven verksamhet vid en fritidsklubb. Kultur och fritid erbjuder två olika former: Inskriften fritidsklubb med tillsyn hela skolåret inklusive lov och studiedagar och öppen fritidsklubb där elever endast har tillträde mellan kl. 13-17 under skoldagar. Där har vårdnadshavare ingen anmälningsplikt till fritidsgården.

Finansiering

Utbildningsförvaltningen har en peng för inskriven fritidsklubb, 26 968 kr per elev och år. För öppen fritidsverksamhet är peng 15 941 kr per elev och år. Verksamheten i kultur och fritids drift finansieras med den peng som betalas till utbildningsförvaltningens verksamheter. För att kunna få ekonomi för den verksamhet som bedrivs av kultur och fritid krävs minst 36 inskrivna och 24 elever i öppen verksamhet. Men utan andra verksamheter i samma lokaler täcker inte peng för inskriven fritidsklubb kostnader för heltidspersonal, lokalkostnad och mellanmål.

Mål och uppföljning

Fritidshemmens uppdrag enligt Lidingö Stads styrdokument:

- Att verksamheten är utformad så att fritidshemmet kompletterar skolan både tids- och innehållsmässigt
- Erbjud barnen en meningsfull, stimulerande och utvecklande fritid som är varierad och utgår från barnens behov och intressen
- Före en omsorg och pedagogik som stödjer barnets fysiska, intellektuella, sociala och emotionella utveckling
- Att få en trygg och fungerande barngrupp med nöjda och glada barn
- Varje barn ska ges möjlighet att utvecklas till en självständig och ansvarsfull person.

Fritidshemmens styrdokument är Skolverkets allmänna råd för kvalitet i fritidshem som i sin tur baseras på bestämmelser i skollagen, läroplanen lgr11 och det barnperspektiv som finns i FN:s barnkonvention om barns rättigheter.

För att mäta och utveckla kvaliteten på fritidshemmen arbetar Lidingö Stad kontinuerligt med:

- Enkäter till både barn och föräldrar
- Utvecklingssamtal
- Kvalitetsredovisning

- Gemensamma mål och styrdokument
- Engagerad personal med bred kompetens
- Nätverksträffar för all personal inom kommunens fritidshem.²

Haninge kommun

Ansvar och drift

Kultur- och fritidsnämnden erbjuder sedan många år tillbaka öppen fritidsverksamhet på fritidsgårdar för målgruppen elever i åldern 10-12 år.

Utbud

I varje kommundel som har en fritidsgård erbjuds öppen verksamhet för 10-12 åringar utan krav på anmälan. I stora drag är verksamheten öppen mellan 13-17.30 och det erbjuds såväl aktiviteter som mellanmål.

Finansiering

Denna verksamhet har varit igång så länge att den numera räknas in i den budgetram kultur och fritid har. Det finns inget klart uppdrag mellan kommunens nämnder att genomföra detta och det finns heller ingen klar prislapp satt då verksamheten rullat på i snart 20 år.

Mål och uppföljning

Kultur- och fritidsnämnden ska främja kultur- och fritidsverksamheten i kommunen. Nämnden ansvarar för bibliotek, utställningar, kulturprogram, fritidsgårdar, idrotts- och friluftsanläggningar, bidrag till föreningar, lokalbokning och lotteritillstånd. Kultur- och fritidsnämnden ska se till att ovannämnda verksamheter *bedrivs, följs upp och utvärderas* i enlighet med de mål och riktlinjer som finns i författningar och föreskrifter samt i måldokument m.m som kommunfullmäktige fastställer. Nämnden har även ansvar att hålla sig underrättad om utvecklingen inom nämndens verksamheter samt ta de initiativ och framlägga de förslag som nämnden ser som nödvändiga. Dessutom svara för planerings- och utvecklingsfrågor inom nämndens verksamhetsområde. Barn och ungdomar prioriteras.

LAGAR OCH REGLER

Fritidshemmet och fritidsverksamhet (öppen fritidsverksamhet) styrs av skollagen (kapitel 1-6, 14 samt 25). Det som skett i och med ny skollagstiftning är att läroplanen ska gälla även för fritidshem. Fritidsverksamheten har att tillämpa del 1 och 2 av läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, Lgr 11.

² Material hämtat från Lidingö Stad Utbildning: Gemensamma mål för fritidshemmen i Lidingö Stad och Lidingö Stad Stadsledningskontoret: Förslag till beräkning av klubbpeng inom kultur- och fritidsnämndens verksamhetsområde.

I läroplanen står att samarbetsformer mellan förskoleklass, skola och fritidshem ska utvecklas för att berika varje elevs mångsidiga utveckling och lärande. Lagstiftaren anser att fritidshemmet ska ses som ett komplement till skolan vilket kan bidra till att målen nås. Med denna markering har lagstiftaren bakom den nya skollagen velat markera samhörigheten mellan skola och fritidshem.³

Nedan redovisas de mål och krav som ställs på fritidshem och öppen fritidsverksamhet i skollag, förordningar och allmänna råd.

Skollagen kap 14 Fritidshem

Erbjudande av utbildning

3§ Varje kommun ska erbjuda utbildning i fritidshem för elever i kommunens förskoleklass, grundskola och grundsärskola. Hemkommunen ska erbjuda utbildning i fritidshem för elever som går i en fristående skola i de fall huvudmannen inte erbjuder sådan utbildning.

4§ Utbildning i fritidshem ska erbjudas så snart det framkommit att elever har behov av en sådan plats.

7§ Fritidshem ska erbjudas till och med vårterminen det år då elever fyller 13 år. Från och med höstterminen det år då eleven fyller 10 år får öppen fritidsverksamhet erbjudas i stället för fritidshem, om eleven inte på grund av fysiska, psykiska eller andra skäl är i behov av sådant särskilt stöd i sin utveckling som endast kan erbjudas i fritidshem.

9 § *Huvudmannen ska se till att elevgrupperna har en lämplig sammansättning och storlek och att eleverna i övrigt erbjuds en god miljö.*

10§ En elev i förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola eller sameskola ska erbjudas utbildning i fritidshem vid eller så nära som möjligt den skolenhet där eleven får utbildning.

Skollagen 25 kap. 4 § Öppen fritidsverksamhet

Enligt 14 kap. 7§ får en huvudman under vissa förutsättningar erbjuda öppen fritidsverksamhet i stället för fritidshem. Den öppna fritidsverksamheten ska genom pedagogisk verksamhet komplettera utbildningen i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan och andra särskilda utbildningsformer i vilka skolplikt kan fullgöras. Verksamheten ska erbjuda barnen möjlighet till utveckling och lärande samt en meningsfull fritid och rekreation.

Skollagen 2 kap. 35 §

³ Nya skollagen – en lagkommentar. JP Infonet förlag. s 46

För utbildningen ska de lokaler och den utrustning finnas som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas.

SKOLFS (2010:37) Förordning om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, "God miljö för utveckling och lärande - Övergång och samverkan" Samarbetsformer mellan förskoleklass, skola och fritidshem ska utvecklas för att berika varje elevs mångsidiga utveckling och lärande.

Skolverkets allmänna råd 2007 Kvalitet i fritidshem – "Lokaler och utemiljö" Kommunen bör se till att fritidshemmets lokaler och utemiljö är trygga, säkra, hälsosamma och utvecklande. De ska vara utformade så att de möjliggör en god varierad pedagogisk verksamhet som stödjer barns lärande och utveckling såväl enskilt som i grupp. Vidare vara utformade så att både inne- och utemiljön gör det möjligt för personalen att ha uppsikt över de barn de ansvarar för.

Ändamålsenliga lokaler

Skollagen anger att fritidshemmets lokaler ska vara ändamålsenliga vilket innebär att lokalernas storlek, utformning, samt utemiljö ska möjliggöra för fritidshemmet att bedriva en god pedagogisk verksamhet som utgår från barnens behov och intressen. Lokalernas storlek och utformning, miljöfaktorer som luft, ljud och ljus samt val av material bör vara sådana att fritidshemmet kan bedriva en god pedagogisk verksamhet. Det behövs utrymme för aktiviteter av olika slag, alltifrån skapande och livlig aktivitet i stora grupper till vila och lugna aktiviteter i mindre grupper.

Fritidsverksamhetens uppdrag enligt skollagen

Texten nedan är hämtad från "Nya skollagen – En lagkommentar"⁴

Öppen fritidsverksamhet ska kunna erbjudas i stället för fritidshem till elever i åldern 10–13 år. Sluttiden sammanhänger med att fritidshem enligt 14 kap. 7 § ska erbjudas till och med vårterminen det år då eleven fyller 13 år. Den öppna fritidsverksamheten ska komplettera skolan, både tids- och innehållsmässigt, samt bidra till att eleverna ges möjlighet till utveckling och lärande. För elever i behov av sådant särskilt stöd som endast kan ges i fritidshem ska en kommun dock alltid erbjuda plats i fritidshem.

Tillgången till öppen fritidsverksamhet varierar kraftigt mellan kommunerna. Hösten 2008 fanns det verksamheter endast i 70 av landets 290 kommuner och i hälften av dessa kommuner endast i delar av kommunerna. Av Skolverkets kartläggning som publicerades i mars 2010 framgår att mycket få kommuner inventerat behovet av öppen fritidsverksamhet. Skolverkets föräldraenkät som

⁴ Jernelöv, Orrsten Clevesköld & Okada. JP Förlag. 2011

genomförts 1999, 2002 och 2005 visar att efterfrågan på öppen fritidsverksamhet är betydligt större än tillgången. Den öppna fritidsverksamheten är en enklare form av verksamhet som inte erbjuder samma grad av omsorg och tillsyn och elevgrupperna kan vara mer flexibla i jämförelse med fritidshemmen. I gengäld ska verksamheten anpassas mer till äldre elevers behov. Vilken form, fritidshem eller öppen fritidsverksamhet, som är mest lämplig i ett enskilt fall beror på elevens behov och förutsättningar samt önskemål från barnets vårdnadshavare.

Regler och kvalitetskrav

Skolverket har tagit fram allmänna råd för öppen fritidsverksamhet. Råden har anknytning till Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94). Den pedagogiska verksamheten ska enligt råden utgå från den syn på barns utveckling och lärande som kommer till uttryck i läroplanen. Denna läroplan gällde dock inte uttryckligen för öppen fritidsverksamhet och har dessutom ersatts av Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet - Lgr 11. Nya allmänna råd är under utformande.

Huvudmannen har ett ansvar för att den öppna fritidsverksamheten uppfyller de kvalitetskrav, som det är rimligt att ställa på pedagogisk verksamhet för barn. Föräldrar ska kunna känna sig trygga med att barnen erbjuds en säker och utvecklande miljö, även om det sker i friare former än i fritidshemmet. Elever som besöker den öppna fritidsverksamheten behöver även ha tillgång till ett varierat och näringsriktigt mellanmål. Vid bedömningen av vad som är en näringsriktig måltid bör bl.a. de svenska näringsrekommendationerna vara en utgångspunkt.

Elever i behov av särskilt stöd

Eftersom den öppna fritidsverksamheten har andra förutsättningar och en annan inriktning än fritidshemmet har personalen inte samma möjlighet att ge elever särskilt stöd. Även i den öppna fritidsverksamheten bör dock personalen uppmärksamma elever i behov av särskilt stöd och medverka till att eleverna får det stöd de behöver. Utifrån önskemål från elevens vårdnadshavare kan också elever i behov av särskilt stöd delta i öppen fritidsverksamhet, om deras behov kan tillgodoses i sådan verksamhet.

RESULTAT

Krav på huvudman avseende fritidsverksamhet och ändamålsenliga lokaler enligt lagar och regler

Det sker en kraftig ökning av efterfrågan på fritidsverksamhet för elever i åldern 10-12 år vid flera av Täby kommunala grundskolor. För att kunna tillgodose den ökade efterfrågan i enlighet med de övergripande mål som ställs på fritidsverksamheten redogörs nedan vilka krav som ställs på huvudmannen avseende innehåll och lokaler mot bakgrund av gällande lagar och regler.

Att komplettera utbildningen i förskoleklassen och skolan

Fritidshemmets pedagogiska utgångspunkt utgår från läroplanens kunskapssyn ”att göra världen begriplig och hanterbar”. Verksamheten kan anknyta till skolämnen men i mer praktiska och vardagliga sammanhang.

Fritidshemmet kompletterar skolan både tids- och innehållsmässigt. Innehållsmässigt kompletterar fritidshemmet skolan genom att erbjuda eleverna fritidsaktiviteter som på skilda sätt knyter an till och förstärker arbetet med läroplanens mål. Fritidshemmet kan inrikta arbetet mot tex mål och riktlinjer för normer och värden eller mål om att kunna använda många olika uttrycksformer. Fritidshemmet kan även förstärka arbetet med skolans kunskapsinnehåll.

Att stimulera elevernas utveckling och lärande

Enligt skollagen ska fritidshemmet stimulera elevernas utveckling och lärande och inte bara vara ett stöd i deras utveckling. Skollagens formulering om lärandet i fritidshem bygger på en syn på lärande och utveckling som betonar sammanhanget och den sociala kompetensen. I de flesta sammanhang i dag betraktas lärande som något som sker på fler platser än i skolbänken. Verksamheten bör vara lustfylld, varierad, bygga på en god balans mellan barnens fria val och inslag som är initierade och förberedda av personalen.

Fritidshemmets pedagogiska uppdrag

Fritidshemmet ska ge barnen en god omsorg som präglas av respekt och som ger barnet upplevelsen av

- Tillit
- Trygghet
- Tillhörighet
- Sammanhang.

Vidare innebär en god omsorg

- Nolltolerans mot kränkningar
- Att personalen hjälper barnen att hantera konflikter
- Att barn och personal har nära och positiva relationer.

En ökad betoning av lärandet minskar inte omsorgens betydelse. Omsorg och pedagogik skall vara starkt sammanflätade. Enligt skollagens intentioner ska omsorgen ha en pedagogisk betydelse. Omsorgen är nödvändig för att den skapar förutsättningar för lärande och utveckling. Att känna trygghet, tillhörighet och att kunna identifiera sig i sammanhang, krävs för ett aktivt lärande. Pedagogerna kan genom att förena omsorg och pedagogik stimulera elevernas fysiska, intellektuella, sociala och emotionella utveckling.

Lärandet på fritidshem

Verksamheten präglas av samvaro barn emellan och mellan barn och vuxna. Lärandet sker i möten, samtal och genom att barn iakttar hur andra gör och efterliknar det. Lärandet är starkt bundet till situation och sammanhang, oftast informella, eftersom barn har möjlighet att röra sig fritt och välja hur och när de vill leka. Den kommunikativa förmågan stimuleras ständigt då mycket av verksamheten bygger på förhandling om vad som ska göras och lekas.

Att erbjuda en meningsfull fritid

Eleverna ska erbjudas en meningsfull fritid före, efter eller på annat sätt i samband med skoldagen, samt under loven. De ska erbjudas utbildning i fritidshem i den omfattning som behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier eller om eleven har ett eget behov exempelvis på grund av annat modersmål än svenska eller om föräldrarna är arbetsökande.

Förutsättningar för att barnet skall uppleva fritiden som meningsfull är att verksamheten är trygg, rolig och stimulerande och där lek och skapande får stort utrymme och formas utifrån barn ålder, mognad, behov, intressen och erfarenheter. Leken är grundläggande liksom informellt och situationsstyrt lärande som bygger på barnens nyfikenhet och lust att lära. Det informella lärandet som är kännetecknande för fritidspedagogik innebär:

- Att utveckla barns sociala kompetenser och förmåga att hantera konflikter
- Att möta barnen där de är och ta deras erfarenheter och intressen som utgångspunkt i det pedagogiska arbetet
- Att se och bekräfta eleverna utifrån vad de är och inte utifrån vad de presterar.

Det grundläggande i fritidsverksamheten är:

- Musik, drama och dans
- Bild och form
- Rörelse och hälsa
- Identitets- och genusfrågor
- Kamratskap och respekt.

Leken har en central plats på fritidshemmet, vilket bland annat återspeglas i läroplanen. Att leka är centralt för barns och elevers liv, lärande och utveckling. Pedagogens arbete skall syfta till att barn skall få möjlighet att vidga sina vyer genom att utforska möjligheterna i sin närmiljö, göra utflykter och vara fysiskt aktiva. Verksamheten behöver vara varierad och också erbjuda skapande aktiviteter. Samtidigt måste det finnas utrymme för lugn och reflektion för barnet. Den fria leken kan vara lärorik och utvecklande för barnet. Miljön både ute och inne, både fysisk och psykosocial, har betydelse för barns välbefinnande men skapar också förutsättningar och stimulans till lärande och utveckling.

Att främja delaktighet och inflytande

För de avsnitt i läroplanen som behandlar grundläggande värden, förståelse och medmänsklighet, saklighet och allsidighet, normer och värden kan läroplanen helt och hållet tillämpas även av fritidshemmet. När det gäller de mer renodlade kunskapsmålen kan fritidshemmet bidra med sina erfarenheter av en utforskande och laborativ och praktisk metodik

I skollagen anges att barn och elever ska ges inflytande efter ålder och mognad och att de skall hållas informerade om frågor som rör dem. Fritidshemmet ska arbeta aktivt för elevers rätt till inflytande men också för att de skall förstå sambanden mellan inflytande, delaktighet och ansvar över fattade beslut. I fritidshemmet kan barnen etablera både kamratrelationer och en grupptillhörighet. Ju äldre barnen blir desto viktigare blir kamraterna och gruppsamvaron blir mer central. Barns självkänsla och identitet utvecklas i samspel med andra. Enligt läroplanen ska flickor och pojkar få samma utrymme och allsidig utveckling i verksamheten.

Att mäta kvalitet i fritidshemmet

Med systematiskt kvalitetsarbete följs verksamheten upp kontinuerligt och utvärderas. Skolverket definierar begreppet kvalitet utifrån hur väl verksamheten:

- Uppfyller nationella mål
- Svarar mot nationella krav och riktlinjer
- Uppfyller andra satta mål, krav och riktlinjer, förenliga med de nationella
- Kännetecknas av en strävan till förnyelse och ständiga förbättringar utifrån rådande förutsättningar.

Om elever i behov av särskilt stöd

Tidigare i Täby

I Täby kommun har över tid fritidsverksamhet för elever i årskurs 4-6 bedrivits i samverkan med fritidsgårdar i så kallad öppen fritidsverksamhet. Elever har dock rätt att gå kvar i skolan och dessa elever har då erbjudits att köpa ett cafékort för mellanmål. För inskrivna elever utgick ersättning med cirka 900 kr/månad vilket var en för låg ersättning för att kunna bedriva verksamhet med. För elever med

särskilda behov gavs dock en förlängd fritidspeng för inskriven verksamhet i åldern 10-12 år. Denna peng togs bort för ett antal år sedan.

Idag

Tilläggsbelopp kan inte sökas för öppen verksamhet. Men enligt skollagen bör dock personalen uppmärksamma elever i behov av särskilt stöd även i den öppna fritidsverksamheten och medverka till att eleverna får det stöd de behöver. En inskriven elev i behov av särskilt stöd kan dock söka tilläggsbelopp. Då tilläggsbelopp är till för elever med ett omfattande behov, och den bedömning som görs är att tilläggsbelopp är och ska vara sällan förekommande, ökar risken för att det kommer bli svårare att bli beviljad tilläggsbelopp. Skolorna märker ett ökat behov av fritidverksamhet efter skoldagen. Inför läsåret 2013/14 märks ett stort tryck i årskurs 4. Det stora problemet är de elever som inte kan ta hand om sig själva eller klarar egna aktiviteter, elever i behov av särskilt stöd. För att ge dessa elever det de behöver är en högre peng för fritidsverksamheten ett steg i rätt riktning.

Drift och form

För att fritidsverksamheten med kommunen som huvudman ska kunna erbjudas utifrån de mål och krav som anges i skollagen och andra styrdokument behöver fritidsverksamhet för elever i åldern 10-12 år finnas vid samtliga grundskolor eller erbjudas vid närliggande fritidsgård i de fall detta är möjligt. Det bör i Täby även fortsättningsvis vara möjligt för kultur och fritid att driva fritidsverksamhet men det ska förtydligas att barn- och grundskolenämnden ger uppdrag till kultur- och fritidsnämnden att bedriva verksamheten och vilka krav som ställs. Detta görs genom att ett uppdrag formuleras och beslutas i respektive nämnd.

Enbart inskriven verksamhet vid grundskolor

För att kunna bedriva och erbjuda fritidsverksamhet enligt de lagar och regler som ställs på huvudman och för att elever med särskilda behov ska få det stöd de behöver för sin utveckling föreslås att den fritidsverksamhet som erbjuds vid grundskolor enbart ska bedrivas som inskriven verksamhet. Detta mot bakgrund av att detta är det som vårdnadshavare efterfrågar samt att det med en inskriven verksamhet gör det möjligt att uppfylla kravet på att verksamheten ska vara planerad. Det ger rektor en möjlighet att långsiktigt kunna planera och organisera verksamheten med utbildad personal och ändamålsenliga lokaler. En fritidsverksamhet som ska anpassas till de äldre elevernas behov och därmed skilja sig från utbildningen i fritidshemmet samt leva upp till de nationella målen kräver utbildad personal och personal som kan erbjudas arbetstid som sträcker sig mer än några timmar per dag efter skolans slut. En verksamhet som i första hand ska erbjudas efter skolans slut och på lov kräver en långsiktig personalplanering. Det går inte att anställa utbildad personal att enbart arbeta dessa tider utan de måste ingå i en helhetsplanering.

Detta gäller även för fritidsgårdarna som dessutom har kvällsverksamhet för äldre elever. Detta skulle även underlätta för ansökningar om tilläggsbelopp eller införandet av en förlängd fritidspeng för elever med särskilda behov. Öppen fritidsverksamhet skulle då erbjudas vid kommunens fritidsgårdar i kombination med inskriven verksamhet där det finns behov. För en inskriven verksamhet behövs en högre peng än för öppen. Se vidare nedan under "Finansiering av en utökad och förbättrad fritidsverksamhet".

För att uppmärksamma elever i behov av särskilt stöd och se till att de får det stöd de behöver måste fritidsverksamheten vara inskriven för att ersättning i form av tilläggsbelopp ska betalas ut för den aktuella eleven.

För fritidsverksamhet i kultur och fritids regi behöver det både erbjudas inskriven och öppen fritidsverksamhet. I de fall då en grundskola erbjuder fritidsverksamhet vid en närliggande fritidsgård så måste eleven kunna erbjudas inskriven verksamhet om föräldrarna har behov av sådan omsorg och tillsyn. Detta gäller oavsett om eleven är i behov av särskilt stöd eller inte. Precis som för grundskolan måste fritidsgårdar ges samma möjlighet att söka tilläggsbelopp för elev i behov av särskilt stöd vilket kräver en inskriven verksamhet.

Mål och krav i skollagen gäller även grundskolor med enskild huvudman. Om verksamheten läggs ut på uppdrag till annan aktör, kommunal eller fristående, kvarstår alltid huvudmannen ansvar för verksamheten att:

- Uppfylla kvalitetskrav
- Systematiskt och kontinuerligt följa upp och utveckla verksamheten (vilket även ska ske på skolenhetsnivå)
- Ha en god miljö
- Hålla elevgrupper med lämplig sammansättning och storlek
- Se till att personalen är väl insatta i läroplanen.

Förslag hur fritidsverksamheten kan vara lokaliserad

För att följa skollagens krav att verksamheten ska erbjudas i eller nära elevens skolenhet så behöver fritidsverksamhet att anordnas vid kommunala grundskolor och ett antal fritidsgårdar för elever i åldern 10-12 år så att det för alla elever som önskar eller har behov av finns att tillgå. För att detta ska bli möjligt behöver flera skolor förändra eller bygga om befintliga lokaler eller utökas med lokaler för detta ändamål. Till största del kommer denna verksamhetsanpassning att ske i samband med att kommunfastigheter utför uppdraget från utbildningschefen att anpassa dagens skolorganisationer med f-5 till f-6 eller på annat sätt utifrån den nya läroplansstrukturen med kursplaner i årskurs 1-3, 4-6 och 7-9. Nedan

redovisas förslag till ny fritidsverksamhet i en långsiktig strategi, vilka skolor som är i behov av utökade lokaler eller förändringar och förbättringar av befintliga lokaler samt befintlig verksamhet som i nuläget inte är i behov av lokalförändringar. Förslagen redovisas i kommunens nio planeringsområden.

Täby centrum, Roslags Näsby, Grindtorp, Galoppfältet

Ny verksamhet i tillväxtområdet galoppfältet, Täby centrum, Roslags Näsby – Allaktivitetshus på skoltomten Nytorp.

Hermelinen (kultur och fritid) – Se över lokaler

Ytterby – Se över lokaler

Skarpäng

Rösjö – Förslag för verksamhetsanpassning har tagits fram.

Ella gård, Ella park

Ellagårdsskolan – Förslag för verksamhetsanpassning har tagits fram.

Gribbylund

Gribby gård (kultur och fritid) - Ingen åtgärd i nuläget.

Löttingelund – Se över lokaler.

Myrängen – Ingen åtgärd i nuläget.

Täby kyrkby

Byle – Se över lokaler.

Midgård – Se över lokaler ihop med Skolhagen.

Kyrkskolan – Se över lokaler inför ombyggnad.

Runan (kultur och fritid) – Inga åtgärder i nuläget.

Vallatorp, Erikslund, Valla, Ensta

Myran (kultur och fritid) – Inga åtgärder i nuläget.

Vallatorpsskolan – Inga åtgärder. Erbjuder Myran.

Erikslund – Se över lokaler.

Ny skola i Östra Vallabrink – Lokaler för fritidsverksamhet är planerade.

Näsbypark, Lahäll

Näsbyparksskolan – Lokaler för fritidsverksamhet i den nya Näsbyparksskolan är planerade.

Viggbyholm, Hågernäs

Drakskeppsskolan – Se över lokaler i nuläget och inför ombyggnad.

Viggby – Se över lokaler.

Arninge, Ullna

Ny skola i Arninge, Ullna – Lokaler för fritidsverksamhet ska planeras för.

Finansiering av ny, utökad och förbättrad fritidsverksamhet

Kommunen har som huvudman för kommunal fritidsverksamhet ansvar att leva upp till de nationella målen och krav för verksamheten. Det är huvudmannens ansvar att uppfylla uppställda kvalitetsmål. Skolverket definierar begreppet kvalitet utifrån hur väl verksamheten:

- Uppfyller de nationella målen
- Svarar mot nationella krav och riktlinjer
- Uppfyller andra satta mål, krav och riktlinjer som är förenliga med de nationella
- Kännetecknas av en strävan till förnyelse och ständiga förbättringar utifrån rådande förutsättningar.

För att kunna utforma verksamheten i enlighet med dessa krav och riktlinjer i skollag, läroplan, skolverkets allmänna råd och andra satta mål för verksamheten måste pengarna för fritidsverksamhet för elever i åldern 10-12 år ses över. Beloppet på den peng som finns idag är 12 553 kr per elev och år och avsedd att finansiera en öppen fritidsverksamhet. Peng för fritidshem i förskoleklass och årskurs 1-3 är 31 498 kr per elev och år. En jämförelse med några andra kommuner visar att nivån för peng i fritidshem för åldern 10-12 år är cirka 25 000 kr per elev och år. Då de flesta skolor idag bedriver verksamheten i inskriven form innebär det att den är underfinansierad. För att kunna planera och genomföra en verksamhet med hög kvalitet efter skolans slut och vid lov och skolfria dagar krävs kompetent och utbildad personal. I antal beräknad för grupper med 40 elever och tre personal. Dagens peng motsvarar grupper om 40 elever och en personal. Lagens krav på näringsriktigt mellanmål måste också beaktas vad gäller pengens storlek. En första bedömning är att nuvarande peng inte räcker för en inskriven fritidsverksamhet. En särskild utredning med fokus på ekonomiska beräkningar och aspekter behöver därför tillsättas.

RESULTATDISKUSSION OCH SLUTSATSER

Krav som ställs på huvudman och fritidsverksamhet

I kartläggningen som genomfördes under 2012 framkom ett antal brister inom fritidsverksamheten som behövde åtgärdas. Ett av problemen är att det inte finns ett tydligt uppdrag av hur fritidsverksamhet för elever i åldern 10-12 år ska utföras och av vem. Det har fram till idag inte varit någon större efterfrågan på denna verksamhet vilket kanske kan förklaras med att det som erbjuds inte är så intressant och spännande för denna åldersgrupp. Före den nya skollagen löstes behoven vid ett fåtal skolor med en verksamhet speciellt inriktad mot 10-12 år samt att öppen fritidsgårdsverksamhet erbjöds vid någon av kultur och fritidsfritidsgårdar. I vissa fall fanns inte någon fritidsgård inom rimligt avstånd från elevens skola. Den låga pengarna för fritidsverksamhet har bidragit till att skolorna inte haft möjlighet att finansiera en verksamhet för så få elever som ofta varit

fallet och kunna anställa och avsätta personal för endast ett fåtal timmar. En lösning har även varit att inkludera elever i årskurs 4-5 tillsammans med årskurs 3 i fritidshemsverksamhet. Pengen täckte i stort endast kostnad för mellanmål. Motsvarande problematik finns för verksamheten vid fritidsgårdar. De behöver dessutom planera sin verksamhet med öppethållande på kvällstid för äldre elever.

Den inskrivna verksamhet som bedrivits vid skolor och fritidsgårdar har till största del varit underfinansierad. Både den inskrivna och den öppna fritidsverksamheten som bedrivs sker ofta med stora elevgrupper, ofta bara med en personal, vilket begränsar möjligheterna att planera och genomföra en stimulerande och genomtänkt verksamhet som är anpassad för åldersgruppen. Det har funnits få inslag som erbjuder ett innehåll som passar åldersgruppen och som ger eleverna inspiration och kunskap för att på sikt skapa en positiv fritid på egen hand. Det kan ses som en möjlig förklaring till att så få elever har efterfrågat fritidsverksamhet efter årskurs 3. Detta var även den kritik som framfördes från skolinspektionen efter deras granskning av de kommunala skolorna 2011. Inför höstterminen 2013 har trenden vänt och efterfrågan har ökat kraftigt vid flera skolor. Detta beror till stor del på att föräldrar har fått information om att verksamhet som är inriktad mot just åldersgruppen 10-12 år kan starta om behov och efterfrågan finns men även på att fler och fler föräldrar uttrycker behov av tillsyn och bra fritidsaktiviteter eftersom de behöver arbeta mer och längre.

I och med införandet av den nya skollagen ställs helt andra krav på huvudmannen att utforma verksamheten. Fritidshemmets uppdrag har blivit tydligt och de olika nationella styrdokumenterna ställer krav på kommunerna och skolornas ledning att personaltäthet, gruppstorlekar, fysisk miljö och organisation utformas så att de gynnar en god verksamhet och en god pedagogisk kvalitet. Det är även viktigt att framhålla att verksamheten ska komplettera skolan och att elever i behov av särskilt stöd ska uppmärksammas.

För att Täby kommun ska kunna erbjuda en likvärdig utbildning i fritidsverksamhet behöver förutsättningarna vara lika oavsett hur verksamheten bedrivs. Detta föreslås bli tydligt genom att det formuleras ett uppdrag för verksamheten och att barn- och grundskolenämnden ger kultur- och fritidsnämnden i uppdrag att bedriva öppen och inskriven fritidsverksamhet att utföras i enlighet med lagar och övergripande mål i styrdokument. Ett annat problem är att verksamheten ofta är ostrukturerad och dåligt planerad samt saknar en medveten pedagogisk avsikt att stödja barnens utveckling på olika sätt. Skolverket har uppmärksammat detta problem och funnit två huvudorsaker: Personalen har inte kännedom om uppdraget och att personalen har för lite planeringstid. Det resulterar ofta i att verksamheten går på rutin och inte specifikt har förberetts. Den verksamhet som erbjuds under lov är i högre grad planerad

och genomtänkt.⁵ För att motverka detta bör den fritidsverksamhet som bedrivs vid skolor enbart ske som inskriven. Det ger rektor en möjlighet att långsiktigt planera och organisera verksamheten. Det gör det möjligt att anställa utbildad personal för en arbetstid som sträcker sig mer än 3-4 timmar per dag vilket är nödvändigt för att vara intressesant vid rekrytering. För de flesta föräldrar är det tillsyn och omsorg med inskriven verksamhet som efterfrågas för elever i årskurs 4. För de elever som endast önskar öppen fritidsverksamhet ska detta kunna erbjudas vid kommunens fritidsgårdar. Men i de fall när elever hänvisas till en fritidsgård måste det även finnas inskriven fritidsverksamhet inom kultur och fritids enheter. Då nationella mål och mål i kommunens verksamhetsplan för fritidsverksamheten även ska omfatta kultur och fritids verksamhet ska samma peng för inskriven verksamheten gälla även här.

Med ett tydligt uppdrag förbättras möjligheten till nära samverkan och samarbete mellan framförallt fritidsverksamhet i skola och lärare. Men även en nödvändig kontakt och samverkan mellan fritidsgård och skola möjliggörs när all personal och ledning har kunskap om och utgår från de nationella målen i sin planering och diskuterar och utvärderar den egna verksamhetens pedagogiska syfte och mål samt är väl förtrogen med uppdraget. Nationella mål, effektmål i verksamhetsplanen och aktiviteter i verksamheterna för att uppfylla målen och uppföljning och utvärdering bidrar till att säkerställa en god kvalitet och är en del av det systematiska kvalitetsarbetet. I Täby har detta säkerställts genom att effektmål för fritidsverksamheten har införts i barn- och grundskolenämndens verksamhetsplan för 2014.

För en fungerande verksamhet krävs av skolorna att ha tydlig information på sina hemsidor om vad som gäller för fritidsverksamhet och göra en behovsinventering i årskurs 3 för att kunna planera och organisera verksamheten. Informationen på kommunens hemsida måste ge tydlig och korrekt information och använda samma begrepp både när det gäller fritidsverksamhet inom utbildningsområdet och kultur och fritid.

Drift och form

I Täby ska det finnas valfrihet att välja den fritidsverksamhet som bäst passar den enskilda eleven. Därför bör det även fortsättningsvis bedrivas fritidsverksamhet i både grundskola och vid fritidsgårdar. För att följa lagkrav måste det finnas möjlighet för elever som behöver eller önskar att få utbildning i fritidshem eller öppen fritidsverksamhet, vilket i Täby erbjuds som inskriven eller öppen fritidsverksamhet, i eleven skola eller vid fritidsgård i skolans närhet. Därför föreslås att samtliga skolor med dessa åldersgrupper ska bedriva inskriven fritidsverksamhet och i de skolor där detta inte är möjligt ska inskriven verksamhet finnas på en fritidsgård nära elevens skola. Den peng som idag

⁵ Rapport 2010:3, Kvalitetsgranskning. Skolverket.

utbetalas för denna verksamhet gör det varken möjligt eller intressant för en fristående aktör, ex. en idrottsklubb, att bedriva verksamheten. Men utredningens förslag om en höjd peng för inskriven verksamhet torde öka incitament för andra aktörer att starta upp ny verksamhet. Det skulle ge ytterligare valfrihet för elever som vill söka sig till en fritid på egen hand. När en ny peng har tagits fram kan utbildningschefen tillsätta en utredning som ser över möjligheterna att lägga ut uppdrag på fristående aktörer så att lagar och regler som styr verksamheten följs.

Lokalisering

De villkor som ställs i skollagen är att verksamheten ska finnas i eller nära elevens skola. I utredningen har arbetsgruppen som planeringsförutsättning även arbetat med att det ska finnas minst ett alternativ med fritidsverksamhet inom de nio planeringsområden som förnärvarande tillämpas. Under arbetets gång har beslut om att starta inskriven fritidsverksamhet, vilket är den form som efterfrågats av föräldrar, för årskurs 4 vid Midgårdsskolan och Rösjöskolan. Verksamheten vid Ytterby utökas till att även gälla årskurs 5. Det ökade intresset beror dels på att skolorna aktivt gått ut och informerat om den tänkta verksamheten men även på ett ökat behov av tillsyn då många föräldrar arbetar mer och mer. Behovet och intresset för fritidsverksamheten vid dessa skolor inför läsåret 2013/14 är nästan 100 procent av eleverna. Det har även pågått diskussioner kring Ellagårdsskolan och skolans behov av utökade lokaler för en kraftig elevtillströmning. Kommunfastigheter har tillsammans med Rösjö och Ellagård tagit fram en plan för att i ett första steg möjliggöra för fritidsverksamhet och i ett andra steg lösa lokaler för skolans ändrade organisation till att även omfatta årskurs 6. Med de förslag som tagits fram kan Ellagårdsskolan erbjuda fritidsverksamhet för elever i årskurs 4-6 hösten 2014.

Eftersom samtliga skolor ska organiseras för förskoleklass och årskurs 1-6 eller på annat sätt utifrån den nya läroplansstrukturen senast till hösten 2015 innebär det att utbildningschefens beställning att utreda förutsättningar för detta kommer att kompletteras med verksamhetsanpassningar för fritidsverksamhet. Som det framgår av redovisningen kommer detta att beröra nästan samtliga kommunala grundskolor med elever i årskurs 4-6.

Förnärvarande är inte behovet av lokalförändringar lika stort för kultur och fritidsverksamheter. Lokalerna för Hermelinen behöver dock ses över. Om däremot nya verksamheter startas så finns behov att utöka med lokaler för bland annat rörelse och kök.

För att kunna möta behovet av fritidsverksamhet med anledning av tillväxten i centrala Täby och ge samtliga invånare en mötesplats för olika aktiviteter och behov föreslås att kommunen bygger ett allaktivitetshus på förslagsvis den skoltomt i Nytorp som kommer att stå utan hyresgäst för skolbyggnaden efter

vårterminen 2013. Där skulle en mängd olika verksamheter kunna erbjudas med både fristående aktörer och inom kommunens egen regi. Tanken är att lokalerna ska nyttjas dygnet runt, året om för alla åldrar. Förebilden är Allaktivitetshuset Skytteholmshuset i Solna Stad där förutom inskriven fritidsklubb för 10-12 år och verksamhet med beslut enligt LSS kombineras med öppen verksamhet, fritidsgård, café, uthyrning av lokaler till föreningar och privatpersoner och pensionärsträffar.

Finansiering

För att kunna bedriva och utforma en fritidsverksamhet utifrån de krav och övergripande mål i nationella styrdokument behövs ökade resurser i form av utbildad personal. Kostnad för person är den största utgiften för utbildningsverksamhet. Idag är pengbeloppet i Täby 12 553 kr per elev och år för den fritidsverksamhet som bedrivs för elever i åldern 10-12 år. Motsvarande peng i Lidingö stad är 26 969 kr för inskriven fritidsverksamhet och 15 941 för verksamheten i öppen form. I Solna Stad pågår en utredning med att införa en peng för inskriven och öppen fritidsverksamhet. Där bedrivs verksamheten idag för 10-12 år endast inom kultur och fritids regi med ramanslag utom för elever i behov av särskilt stöd. En kostnadsberäkning av inskriven fritidsverksamhet/fritidsklubb som gjorts av kultur- och fritidsförvaltningen i Solna Stad inför pengutredningen hamnade på omkring 25 000 kr per elev och år. Det ligger väl i linje med den ersättning som betalas för verksamhet i Lidingö Stad och den uppskattning av kostnad som gjorts i arbetsgruppen i föreliggande utredning.

Det är ingen större skillnad mellan inskriven verksamhet för 10-12 åringar och utbildning i fritidshem för 6-9 år där pengbeloppet är 31 498 kr per elev och år. En inskriven fritidsverksamhet är att jämföras med utbildning i fritidshem som skolan enligt skollagen är skyldig att erbjuda elever tills de är 13 år. Den är visserligen inte lika personalkrävande men för att kunna planera och genomföra en stimulerande verksamhet med hög kvalitet enligt lagar och regler efter skolans slut och under lov och skolfria dagar räcker inte nuvarande peng.

Om det i Solna stad införs ett system med peng för verksamheten kommer det att öppna upp för andra aktörer såsom olika typer av föreningar att kunna starta upp fritidsklubbar. Det skulle ge ytterligare valfrihet för elever att hitta just den form av fritidsaktivitet som intresserar och passar den enskilda eleven. I Täby finns redan en peng för denna verksamhet men den är för låg för att attrahera och göra det möjligt att bedriva. Det har framkommit önskemål från föräldrar i Täby att möjliggöra för andra intressenter, exempelvis föreningar, att bedriva tillsyn och fritidsverksamhet för gruppen 10-12 åringar. Det ökade intresset och behovet av tillsyn beror till stor del på att föräldrar arbetar mer och mer. Föräldrar är även beredda att betala för olika aktiviteter som kan utföras under fritidstiden men utan att behöva lämna eller lämna eleven. Med en högre peng ökar möjligheten att

erbjuda en stimulerande fritidsverksamhet och tillsyn som kan utföras i kommunens regi eller med fristående utförare. När ny peng för verksamheten har beslutats kan utbildningschefen tillsätta en utredning som ser över möjligheterna att lägga ut uppdrag på fristående aktörer där verksamheten utförs i enlighet med gällande lagstiftning.

Slutsatser

Slutsatser och förslag till åtgärder:

- Det behövs ett tydligt uppdrag i kultur- och fritidsnämnden att bedriva öppen och inskriven fritidsverksamhet och där verksamheten ska utföras i enlighet med lagar och övergripande mål i styrdokument. Verksamheten ska följas upp och kvalitetssäkras med effektmål i verksamhetsplan 2014 av barn- och grundskolenämnden och en nära samverkan ska ske mellan fritidsgård och grundskola
- I kommunens grundskolor ska enbart inskriven fritidsverksamhet för elever i åldrarna 10-12 år efter skoltid och vid lov ska bedrivas
- Vid fritidsgård i kultur och fritids regi ska både öppen och inskriven fritidsverksamhet erbjudas
- En ny peng för inskriven fritidsverksamhet i både grundskola och fritidsgård för elever i åldrarna 10-12 år behöver tas fram
- För elever i behov av särskilt stöd i årskurs 4-6 har skolan rätt att söka tilläggsbelopp och hänsyn till detta behöver tas i samband med att ekonomiska beräkningar av kostnader för verksamhetsåret görs

Förslag till åtgärder avseende lokaler

I samband med om- till- och nybyggnation, inför förändring av skolorganisationen till förskoleklass och årskurs 1-6 i enlighet med ny läroplansstruktur och inför ny och/eller utökad fritidsverksamhet behövs utökade lokaler och förändringar och förbättringar av befintliga lokaler vid följande grundskolor:

- Näsbyarksskolan
- Kyrkskolan
- Byle
- Midgård/Skolhagen
- Ellagård
- Rösjö
- Löttingelund
- Drakskeppsskolan
- Ytterby
- Viggby
- Ny skola vid östra Vallabrink
- Ny skola i Arninge-Ullna

I nuläget behövs inga lokalförändringar vid kommunens fritidsgårdar.

Förslag till långsiktig strategi:

- För att möta behov av fritidsverksamhet i tillväxtområden och i enlighet med Handlingsplan Regionala stadskärnan Täby centrum -Arninge (SBK) som förespråkar mötesplatser föreslås ett allaktivitetshus i centrala Täby/Galoppfältet på skoltomen Nytorpsskolan att drivas i samverkan mellan kultur och fritidnämnden och barn- och grundskolenämnden.

FORTSATT ARBETE

Rapporten och de förslag till åtgärder som är resultatet av utredningen får ligga till grund för utbildningschefens beslut att genomföra de förändringar som behövs för att kommunen ska uppfylla de krav som ställs på huvudman avseende en god fritidsverksamhet till innehåll och tillgänglighet.

KÄLLFÖRTECKNING

Jernelöv, Orrsten, Clevesköld & Okada (2011): Skollagen – en lagkommentar. JP Förlag.

Lidingö Stad Utbildning: Gemensamma mål för fritidshemmen i Lidingö Stad.

Lidingö Stad Stadsledningskontoret: Förslag till beräkning av klubbpeng inom kultur- och fritidsnämndens verksamhetsområde.

Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, Lgr 11.

SKOLFS (2010:37) Förordning om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet

Skollagen 2010:800

Skolverkets allmänna råd 2007 Kvalitet i fritidshem

Skolverket, Rapport 2010:3: Kvalitetsgranskning.

Referenser*Skriftliga*

Kindblom, Anders. Tf. Avd.chef Kultur & Fritidsförvaltningen, Haninge kommun

Muntliga

Olsson, Kjell, chef Enheten för elevstöd. Intervju 2013-05-16

Wallgård, Kristina, Enhetschef Fritid barn och ungdom, Kultur- och fritidsförvaltningen, Solna Stad. Intervju 2013-03-21

BILAGA 1. SKOLLAGEN

I den nya skollagen har fritidshemmet och fritidsverksamhet fått ett eget kapitel (kap 14) och ett förtydligat uppdrag. Den öppna verksamheten styrs av kapitel 25. I och med den nya skollagen ingår fritidshemmet i skolväsendet och omfattas därmed av skolagens gemensamma kapitel (kap 1 - 5).

1 kap Inledande bestämmelser

4 §: Utbildning inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vila på.

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Utbildningen syftar också till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare.

5 §: Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde. Jämställdhet samt solidaritet mellan människor.

Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling.

Utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

7 §: Undervisningen vid fristående fritidshem ska vara icke-konfessionell. Utbildningen i övrigt får ha en konfessionell inriktning. Deltagandet i konfessionella inslag ska vara frivilligt.

8 §: Alla ska oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden ha lika tillgång till utbildning i skolväsendet om inte annat följer av särskilda bestämmelser i denna lag.

I diskrimineringslagen (2008:567) finns bestämmelser som har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter inom utbildningsområdet oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etniska tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder.

9 §: Utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas.

10 §: I all utbildning och annan verksamhet enligt denna lag som rör barn ska barnets bästa vara utgångspunkt. Med barn avses varje människa under 18 år.

Barnets inställning ska så långt det är möjligt klargöras. Barn ska ha möjlighet att uttrycka fritt sina åsikter i alla frågor som rör honom eller henne. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

11 §: För varje skolform och för fritidshemmet ska gälla en läroplan som utgår från bestämmelserna i denna lag. Läroplanen skall ange utbildningens värdegrund och uppdrag. Den ska också ange mål och riktlinje för utbildningen.

2 kap Huvudmän och ansvarfördelning

2 §: I varje kommun skall det finnas en nämnd som skall fullgöra kommunens uppgifter enligt denna lag.

14 §: Utöver lärare eller förskollärare får det i undervisningen i fritidshemmet och förskolan finnas annan personal med sådan utbildning eller erfarenhet att elevernas eller barnens utveckling och lärande främjas.

31 §: Den som erbjuds anställning inom fritidshemmet samt annan pedagogisk verksamhet ska till den som erbjuder anställningen lämna ett utdrag ur belastningsregistret. Den som inte lämnat registerutdrag får inte anställas.

3 kap Barns och elevers utveckling mot målen

3 §: Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

7 §: Särskilt stöd får ges i stället för den undervisning eleven annars skulle ha deltagit i eller som komplement till denna. Det särskilda stödet ska ges inom den elevgrupp som eleven tillhör om inte annat följer av denna lag.

8 §: Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven visar andra svårigheter i sin skolsituation.

Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd ska han eller hon ges sådant stöd.

9 §: Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Där skall det framgå vilka behoven är, hur de skall tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas.

4 kap Kvalitet och inflytande

3 §: Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematisk och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.

4 §: Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.

5 §: Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter uppfylls.

6 §: Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras.

8 §: Huvudmannen ska ha skriftliga rutiner för att ta emot och utreda klagomål mot utbildningen. Information om rutinen ska lämnas på lämpligt sätt.

12 §: Vårdnadshavare för barn i fritidshemmet ska erbjudas möjlighet till inflytande över utbildningen.

5 kap Trygghet och studiero

3 §: Utbildningen skall utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

5 §: Ordningsregler ska finnas för varje skolenhet. De ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp på varje skolenhet.

22 §: Rektor eller lärare får från en elev omhändertata föremål som används på ett sätt som är störande för utbildningen eller som kan utgöra fara för säkerheten i denna.

14 kap Fritidshemmet

2 §: Fritidshemmet kompletterar utbildningen i förskoleklass, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, och särskilda utbildningsformer som skolplikt kan fullgöras i.

Fritidshemmet skall stimulera elevernas utveckling och lärande samt erbjuda dem en meningsfull fritid och rekreation. Utbildningen skall utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov.

Fritidshemmet skall främja allsidiga kontakter och social gemenskap.

3 §: Varje kommun skall erbjuda utbildning i fritidshem för elever i kommunens förskoleklass, grundskola, och grundsärskola.

Hemkommunen skall erbjuda utbildning i fritidshem för elever som går i en fristående skola

I de fall huvudmannen inte erbjuder sådan utbildning.

4 §: Utbildning i fritidshem skall erbjudas så snart det framkommit att eleven har behov av sådan plats.

5 §: En elev i någon av skolformerna som anges i § 3 ska erbjudas utbildning i fritidshemmet i den omfattning som behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier eller om eleven har ett eget behov på grund av familjens situation i övrigt.

6 §: Elever skall även i andra fall än som avses i § 5 erbjudas utbildning i fritidshem om de av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling i form av sådan utbildning.

7 §: Fritidshem skall erbjuda till och med vårterminen det år då eleven fyller 13 år. Från och med höstterminen det år eleven fyller 10 år får öppen verksamhet erbjudas i stället för fritidshem om eleven inte på grund av fysiska, psykiska eller andra skäl är i behov av sådant särskilt stöd i sin utveckling som endast fritidshemmet kan erbjuda.

8 §:

Fritidshem skall erbjuda eleverna den del av dagen då eleverna inte går i någon av de skolformer som anges i § 3 och under lov. Fritidshem behöver inte erbjuda under kvällar, nätter, veckoslut eller i samband med större helger.

9 §: Huvudmannen skall se till att elevgrupperna har en lämplig sammansättning och storlek och att eleverna även i övrigt erbjuds en god miljö

10 §: En elev i förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola eller sameskola ska erbjudas utbildning i fritidshem vid eller så nära som möjligt den skolenhet där eleven får utbildning.

11 §: Hemkommunen svarar för att en elev som ska erbjudas fritidshem enligt bestämmelserna i detta kapitel och går i sådan särskild utbildningsform som avses i kap 24 (Internationella skolor, särskilda ungdomshem, barn som vårdas

på sjukhus eller motsvarande institution, utbildning i hemmet) erbjuds fritidshem. I dessa fall skall bestämmelserna i 4-10 § tillämpas.

12 §: En kommun får ta ut avgift för utbildning i fritidshem som den anordnar. Avgifterna skall vara skäliga.

14 §: En kommun som i sitt fritidshem har en elev från en annan kommun ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning i fritidshemmet av elevens hemkommun om eleven har skolgång i den mottagande kommunen. Även i andra fall då en kommun i sitt fritidshem har en elev från en annan kommun ska hemkommen betala ersättning till den mottagande kommunen. Om kommunerna i ett sådant fall inte kommer överens om annat ska ersättningen bestämmas med hänsyn till kommunens åtagande och elevens behov efter samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till sina egna fritidshem.

15 §: Hemkommunen ska lämna bidrag till huvudmannen för varje elev vid skolenheten.

Bidraget består av ett grundbelopp enligt 16 § och i vissa fall ett tilläggsbelopp enligt 17 §

16 §: Grundbeloppet ska avse ersättning för:

- Omsorg och pedagogisk verksamhet
- Pedagogiskt material och utrustning
- Måltider
- Administration
- Mervärdesskatt
- Lokalkostnader

Grundbeloppet ska bestämmas efter samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till sina egna fritidshem.

17 §: Tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd.

Hemkommunen är inte skyldig att betala tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

25 kap Annan pedagogisk verksamhet

2 §: Kommunen ska sträva efter att istället för förskola eller fritidshem erbjuda ett barn pedagogisk omsorg om barnets vårdnadshavare önskar det. Kommunen ska ta skälig hänsyn till vårdnadshavarnas önskemål om verksamhetsform. Sådan omsorg ska genom pedagogisk verksamhet stimulera barns utveckling och lärande. Barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd

i sin utveckling ska ges den omsorg som deras speciella behov kräver. Verksamheten ska utformas så att den förbereder barnen för fortsatt lärande.

4 §: Enligt 14 kap 7 § får en huvudman under vissa förutsättningar erbjuda öppen fritidsverksamhet i stället för fritidshem.

Den öppna fritidsverksamheten ska genom pedagogisk verksamhet komplettera utbildning i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och andra särskilda utbildningsformer i vilken skolplikt kan fullgöras. Verksamheten ska erbjuda barnen möjlighet till utveckling och lärande samt en meningsfull fritid och rekreation.

5 §: Kommunen ska sträva efter att erbjuda omsorg för barn under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds i den omfattning det behövs med hänsyn till föräldrars förvärvsarbete och familjens situation i övrigt.

6 §: Sådan verksamhet som avses i 2-5 §§ ska utformas med respekt för barnets rättigheter och i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Den ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

7 §: Sådan verksamhet ska bedrivas i ändamålsenliga lokaler i grupper med en lämplig sammansättning och storlek. För bedrivande av verksamheten ska det finnas personal med sådan utbildning eller erfarenhet att barnets behov av omsorg och god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses.